

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного
університету**

Випуск 18

Заснований в 1996 році

Рівне - 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. – Рівне: РДГУ, 2002. – 177 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій**

Степанович

(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**

(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**

(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 7 від 28.02.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.
університет, 2002

© Рівненський державний гуманітарний

личность учащегося, его система ценностей и позиции, особенно предприимчивость, имеют не меньшее значение для определения его шансов на рынке, чем полученные им знания и умения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Hryniewicz J. T. Przedsiębiorczość i innowacyjność w świecie badań empirycznych /Przegląd Organizacji nr. – 1996. – № 5.
2. Lichniak J. Zmiany na rynku pracy w Polsce w okresie transformacji. Monografie i opracowania. – Warszawa: Oficyna Wydawnictwa Szkoły Głównej Handlowej, 1995.
3. Milian L. Kierowanie załogą przedsiębiorstwa. – Częstochowa: WSiP, 1997.
4. Szacki J. Historia myśli socjologicznej. – Warszawa: PWN, 1983.
5. Wojtasik B. Warsztat doradcy zawodu. Aspekty pedagogiczno-psychologiczne. – Kraków: Wydawnictwo A.E, 1997.

Одержано редакцією 12.12.2001р.

УДК 378.07

І. П. БІЛОУС, В. І. ТИЩУК

ДО ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Стратегічним завданням реформування освіти в Україні є досягнення кращих світових орієнтирів у сфері освіти, інтеграції її у світове освітнє співтовариство. До особливостей сучасного етапу розвитку освіти в світі відносять: провідна роль розумової діяльності; перехід до когнітивного суспільства; прояв ендогенних процесів, що зумовлюють нові відкриття та їх використання у різноманітних сферах людської діяльності. Саме ендогенний характер механізмів накопичення та застосування знань викликає необхідність якомога більш раннього залучення тих, хто навчається до діяльності у сфері науки, до використання її досягнень та користування вироблених нею методів, необхідності навчання непростому мистецтву використання досягнень науково-технічного прогресу за умови поваги до людської особистості та її цілісності. Отже, саме вміння отримувати знання, працювати і жити є основою створення світового освітнього співтовариства, успішність формування якого визначається здатністю до набуття, актуалізації та використання знань. В епоху розвитку інформаційного суспільства освіта повинна надати можливість кожному користуватися інформацією, тобто отримати можливості для її збору, відбору, впорядкування, управління і її використання.

Із застосуванням у навчальному процесі інформаційних технологій (ІТ) фахівці пов'язують, перш за все, надії на підвищення якості навчання. Наприклад, їх застосування у вищій технічній школі дозволяє підвищити ефективність практичних та лабораторних занять з природничих дисциплін не менш, як на 30%, об'єктивність контролю знань учнів – на 20–25%. Успішність у контрольних групах, що навчаються із застосуванням ІТ, у порівнянні з тими, де у навчанні застосовували традиційні методи, вище у середньому на 0,5 бала (за п'ятибальне системою оцінки). При застосуванні комп'ютерної підтримки у вивченні іноземних мов швидкість накопичення словникового запасу збільшується у 2–3 рази. При оцінці впливу застосування ІТ на ефективність навчального процесу враховують і той факт, що вони безпосередньо діють не тільки на процесуальний його аспект, а й на зміст освіти.

Застосування ІТ дозволяє вирішувати ряд принципово нових дидактичних завдань, а саме:

- вивчати процеси та явища у мікро- та макросвіті, – всередині складних технічних та біологічних систем на основі використання засобів комп'ютерної графіки та комп'ютерного моделювання;
- розглядами у зручному для вивчення масштабі часу різноманітні фізичні, хімічні, біологічні та соціальні процеси, що реально відбуваються з дуже великою або дуже малою швидкістю.

ІТ дозволяє включити до навчальних планів лабораторні заняття з використання комп'ютерних моделей, які імітують процеси функціонування дуже дорогого, навіть

унікального обладнання, що є недоступним для навчальних закладів. Отже мова йде і про економічну ефективність застосування ІТ (хоч і гіпотетичну).

Провідними видами комп'ютерних навчальних програм, що використовуються сьогодні у більшості країн світу, у тому числі і в Україні, за їх дидактичними функціями є:

- комп'ютерний підручник – програмно-методичний комплекс, який забезпечує можливість самостійно засвоїти навчальний курс або його розділ. Як правило він вигідно поєднує в собі якості підручника, довідника, збірника задач, лабораторного практикуму та методичних рекомендацій до них;
- контролюючі програми – програмні засоби, призначені для перевірки та оцінки знань, умінь та навичок;
- тренажери – слугують для формування та закріплення різного роду умінь та навичок. Як правило вони включають засоби для перевірки досягнутих результатів та можливості зміни тренуючих впливів (їх швидкості, інтенсивності, складності тощо);
- ігрові програми – забезпечують додаткові, у порівнянні із навчальними програмами, дидактичні можливості. На думку експертів найбільш ефективними є ділові ігри, що орієнтовані на отримання кращих результатів у вирішенні складних однотипних задач конкуруючими групами студентів. Спілкування, що виникає у процесі такої роботи, є однією з специфічних форм самовиразу особистості у процесі інформаційної взаємодії з комп'ютером та колегами. Спеціалісти відзначають особливу роль розважальних ігрових програм, які здійснюють реальний вплив на формування світогляду сучасних підлітків, що вже конкурує з такими соціальними інститутами, як сім'я, школа, етнос;
- предметно-орієнтовані середовища – програми, які моделюють мікро- та макросвіти, об'єкти якого-небудь середовища, їх властивості і наочне уявлення, співвідношення між об'єктами, операції над ними. Студенти оперують об'єктами середовища з метою досягнення дидактичної мети, поставленої викладачем, або проводять дослідження, цілі та завдання якого ставлять самостійно. Навчальне моделювання сприяє унаочненню навчання, а вивчення процесів у їх динаміці – більш глибокому та свідомому засвоєнню навчального матеріалу.

Освітні інформаційні технології використовуються у світовій освіті вже протягом кількох десятиліть. Дослідники виділяють такі етапи розвитку ІТ як засобів навчання:

1 етап (60-ті роки ХХ-го століття). Розробка і реалізація спеціалізованих пакетів програм – автоматизованих навчальних систем (АНС), орієнтованих на створення та супровід автоматизованих навчальних курсів. У таких системах визначення методики навчання в цілому і зміст навчальних дій зокрема здійснювалися педагогом, а їх реалізація та оцінка результатів – за допомогою АНС.

2 етап (70-ті роки ХХ-го століття). Розробка та реалізація продукуючих АНС. У цей період основні зусилля теоретиків автоматизованого навчання були спрямовані на пошук і перевірку більш досконалих моделей навчання на основі когнітивної психології. Отримали значний розвиток роботи у галузі дидактичного програмування. Ці проблеми і зараз становлять інтерес для розробників продукуючих АНС.

3 етап (80-ті роки ХХ-го століття). Розвиток інженерії знань та інструментальних засобів АНС. На цьому етапі були проведені ґрунтовні дослідження моделей пояснення в АНС, інтелектуальних технологій формування моделей предметних галузей, стратегій навчання та оцінки знань. Відбувся значний розвиток галузі, пов'язаної з комп'ютерною графікою та візуалізацією знань. На думку фахівців, використання комп'ютерної графіки у навчальних програмах сприяє вихованню творчої особистості, оскільки спирається на розвиток “правопівкульного мислення” – синтетичного, образного, інтуїтивного, ситуативного. Це дозволяє певною мірою подолати один з недоліків традиційної освіти, що історично є пов'язаною із превалюючим розвитком вербально-логічного, аналітичного “лівопівкульного мислення”.

4 етап (90-ті роки ХХ-го століття). Суттєві зміни загального конструювання та використання комп'ютерів призвели до обґрунтування якісно нових можливостей використання у навчально-виховному процесі сучасних технічних засобів. Нове покоління комп'ютерів та застосування оптоволоконного зв'язку обумовили появу та швидкий розвиток

мультимедіа, гіпермедіа, інтермедіа та мережевих технологій. Зупинимося на їх дидактичному призначенні.

Мультимедіа технології пов'язані зі створенням мультимедіа продуктів, тобто електронних книг, мультимедіа-енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних тощо. Особливістю таких продуктів є об'єднання текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації, анімації. На відміну від звичайних програмних засобів тут на перший план виходить сама інформація, обсяг якої може складати сотні мегабайт. Технології мультимедіа не тільки перетворили комп'ютер у повноцінного співрозмовника, а й дозволили студентам, не виходячи із аудиторії (з дому), бути присутніми на лекціях видатних учених, педагогів, стати свідками історичних подій минулого і сучасності, відвідати знамениті музеї та культурні центри світу, віддалені та дивовижні місця планети. Мультимедіа технології дозволили створити "електронну книгу" – принципово новий тип навчального засобу, "живі" та озвучені сторінки якого відображаються на екрані дисплея. Найбільш інтенсивно розвивається в сучасних умовах такий напрям технології електронної книги, як електронна енциклопедія.

Інтермедіа-технології являють собою розвиток гіпертекстових технологій, що надають можливості для роботи з текстами шляхом виділення в них ключових об'єктів (слів, фраз, малюнків) та організації перехресних посилань між ними.

Гіпермедіа-продукти навчального призначення дозволяють учням працювати з великим обсягом матеріалу, що надається не тільки у текстовому вигляді, отже не тільки читати, а й слухати, дивитись, відбирати матеріали, робити виписки, готувати необхідні реферати.

Мережеві технології – напрям, який найбільш активно розвивається взагалі і в освітній сфері зокрема. Телекомунікаційні технології відкрили принципово нові можливості для учнів та педагогів. Спостереження спеціалістів свідчать, що робота в комп'ютерних мережах актуалізує потребу учнів бути членами соціальної спільноти. Відмічається підвищення грамотності і розвитку мови дітей завдяки телекомунікаційному спілкуванню, підвищення їх інтересу до навчання і, як наслідок, загальне зростання успішності.

Шляхом отримання доступу до професійних банків та баз даних студенти оволодівають науковими проблемами, що знаходяться у стадії розробки, включаються в діяльність дослідницьких колективів, діляться результатами своєї праці з колегами. Використання добре структурованої інформації, що зберігається у базах даних, слугує засобом перевірки власних гіпотез, допомагає студентам запам'ятати інформацію, сприяє формуванню засобів виконання логічних операцій аналізу, порівняння тощо, тобто сприяє розвитку їх операційного мислення.

Для викладачів доступ до мереж телекомунікацій, який здійснюється через всесвітню мережу Інтернет, означає не тільки суттєве підвищення інформаційної озброєності, але й унікальну можливість спілкування зі своїми колегами у всьому світі, проведення спільної навчальної, методичної та наукової роботи, обміну науковими розробками.

Стратегічним напрямом розвитку ІТ є створення єдиних інтерактивних інформаційних просторів та їх використання у всіх сферах людської діяльності. Метою їх запровадження в освіту є надання принципово нових можливостей для пізнавальної творчої діяльності в усіх її проявах: навчання, науково-дослідній діяльності, педагогічній, організацій, управлінській, експертній тощо. Побудова єдиного інформаційного простору в освітній сфері дозволить досягти:

- підвищення ефективності і якості навчального процесу;
- інтенсифікації процесу наукових досліджень в освітніх закладах;
- поліпшення умов для додаткової освіти і освіти дорослих;
- підвищення оперативності і ефективності управління окремими освітніми закладами та системою освіти в цілому;
- інтеграції національних інформаційних освітніх систем у світову мережу, що значно полегшить доступ до міжнародних інформаційних ресурсів у галузі освіти, науки, культури тощо.

Швидкий розвиток технічних та програмних можливостей персональних ЕОМ, а також нового виду інформаційних технологій, що отримали загальну назву "креативні інформаційні технології", створює реальні можливості для їх використання в системі освіти з метою розвитку творчих здібностей людини. До основних видів креативних інформаційних технологій фахівці

відносять: когнітивну комп'ютерну графіку; гіпертекст, геоінформаційні системи (ГІС-технології). Практика роботи освітніх закладів розвинутих країн доводить, що застосування інформаційних можливостей названих технологій створює справжній прорив у методології, організації та практиці реалізації навчального процесу при вивченні багатьох дисциплін на всіх рівнях освіти. Наприклад, використання комп'ютерної графіки створює нові можливості для розвитку такого важливого компоненту творчого потенціалу особистості, як просторове мислення, що є особливо наочним при вивченні геометрії, тригонометрії та нарисної геометрії. Досвід використання у розвинутих країнах когнітивної комп'ютерної графіки та проблемно-орієнтованих експертних навчаючих систем, що є інструментальною основою розробки більш ефективних методів викладання названих дисциплін, довів їх високу ефективність на всіх етапах навчання.

Спеціалістами багаторазово відмічалися позитивні психологічні аспекти інформатизації освіти:

- ініціювання процесів розвитку певних видів мислення;
- розвиток пам'яті, уваги, уяви, спостережливості, реакції на непередбачені ситуації;
- усунення психологічних бар'єрів та комплексів;
- сприяння формуванню абстрактних образів та понять у процесі моделювання об'єктів та явищ оточуючої дійсності, що є предметом вивчення, а також тих, що у реальності відтворити неможливо.

Наслідками позитивного психологічного впливу використання ІТ в освіті є також:

- оволодіння студентами методами самостійного подання та здобування знань;
- формування вмінь та навичок здійснення творчої діяльності всіх видів;
- виховання інформаційної культури;
- оволодіння навичками оперативного прийняття рішень у складній ситуації;
- виховання якостей лідера.

Разом з тим фахівці попереджають і про можливі негативні наслідки, пов'язані з активним вторгненням у природний внутрішній світ людини штучних, ілюзорних вражень від екранних віртуальних сюжетів та взаємодій з ними. Небезпека може полягати і у навмисному маніпулюванні свідомістю людини, а також у нехтуванні допустимими нормами безпечних режимів роботи з комп'ютером. У зв'язку з названими причинами зростає актуальність досліджень у галузі психолого-педагогічного впливу та медичних наслідків застосування ІТ для фізичного та психічного стану студентів. Активне використання інформаційних та комунікаційних технологій ставить у розряд пріоритетних завдання створення спеціально спрямованої системи охорони здоров'я студентів.

У ряді країн, особливо в США, широко використовуються з навчальними цілями замкнуті системи кабельного телебачення і системи, що поєднують відеозаписи і телебачення з двостороннім зв'язком. Найбільшою популярністю, на думку спеціалістів, користується система Стенфордського університету (штат Каліфорнія). Крім замкнутих систем кабельного телебачення з навчальними цілями використовують громадські телевізійні станції, що підключені до системи супутникового зв'язку.

Посилення комплексності почуттєвого сприйняття за допомогою сучасних технічних засобів навчання, систематичне використання функції звичайної наочності та розширення в учбовому процесі місця раціональної наочності – все це сприяє організації проблемного навчання та більш ефективного засвоєнню знань та розвитку розумових здібностей студентів.

Як висновок відмітимо необхідність оптимального поєднання інформаційно-технологічного та гуманістичного підходів у справі побудови ефективної освіти. Пошук шляхів такої оптимізації триває у різних регіонах світу. Національні особливості освітніх систем зумовлюють оригінальність цих шляхів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике. – М.: Издательский дом Шалвы Амонашвили, 1995.
2. Берне Р. Развитие Я – концепции и воспитание. Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1986.
3. Брунер Дж. Процесс обучения. Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1962.

4. Глассер У. Школи без неудачников. Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1991.
5. Декларация и рекомендации (проекты) II Международного конгресса ЮНЕСКО по образованию и информатике. – М., 1996.
6. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (Анализ зарубежного опыта) – Рига: НПЦ “Эксперимент”, 1995.
7. Мальований Ю. І. Педагогічна сутність гуманізації навчання //Шлях освіти. – 1997. – №2.
8. Манушин З. А. Развитие информационных технологий в образовании. Аналитический доклад. – М.: ИИТО, 1997.
9. Мортимор П. В поиске новых ресурсов. Исследование проблемы эффективности школы //Экономика школы и эффективная школа: Сб. статей. – М.: Форум “Российская школа”, 1999.
10. Пилиповский В. Я. Эффективная школа: слагаемые успеха в зеркале американской педагогики //Педагогика. – 1997. – № 1.
11. Состояние и развитие дистанционного образования в мире. Научно-политический доклад /Под общ. ред. В. И. Овсянникова. – М., 1997.

Одержано редакцією 12.12.2001 р.

УДК: 373. 014

М. І. ПІДЛЯЧИЙ

ПРОФЕСІЙНА КОНСУЛЬТАЦІЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ МНВК

На певному етапі свого життя кожна людина стає перед проблемою вибору професії. Насамперед необхідність такого вибору стосується учнівської молоді. Незалежно від того, продовжуватиме юнак або дівчина навчання в вузі, технікумі, коледжі, ліцеї, на курсах тощо, чи безпосередньо включиться у трудову діяльність, професійне самовизначення набуває особливої ваги.

Специфіка проблеми профорієнтації полягає в тому, що вона має загальнодержавне значення і включає в себе: створення соціальної установки на працю; ознайомлення учнів з різними професіями; систематичне вивчення індивідуальних особливостей; формування у школярів суспільно значущих мотивів вибору професії; консультування учнів з питань, пов'язаних з продовженням навчання, вибору професії і працевлаштуванням.

Особливе місце в профорієнтаційній роботі займає професійна консультація учнів. В системі профорієнтаційної роботи вона розглядається як одна із форм педагогічного управління професійним самовизначенням особистості.

Професійна консультація це система психолого-педагогічного вивчення особистості з метою надання їй обґрунтованих порад щодо найбільш оптимального професійного самовизначення. В її основі лежить професійна психодіагностика, у ході якої виявляються індивідуальні особливості людини і порівнюються з вимогами обраної професії.

Оскільки кожному повинен бути гарантований вільний (отже, зі знанням всіх можливостей та обмежень) вибір роду занять, суспільство має бути готовим надати кожному школяреві обґрунтовану допомогу в цьому виборі. Людина має сама зробити вибір, але у будь-якому випадку, індивідуальна профконсультація повинна бути необхідним ланцюжком у системі професійної орієнтації.

Профконсультація передбачає надання допомоги підлітку у виборі професії, яка відповідає його індивідуальним психофізіологічним, медико-біологічним особливостям і включає в себе:

- а) вивчення індивідуальних намірів, мотивів, професійної інформованості;
- б) виявлення загальних і професійних інтересів, нахилів і здібностей;
- в) здійснення інформаційної коректуючої (уточнюючої) консультації і педагогічного управління професійним самовизначенням.

Основна мета профконсультації – підвищення ефективності підготовки учнів до свідомого вибору професії, визначення шляхів подальшого навчання після отримання базової

ЗМІСТ

Передмова	3
Хорошковська О.Н. Формування комунікативних умінь молодших школярів.	5
Коваль Г.П. Лінгводидактичні основи уроку української мови в початкових класах.	9
Лещенко Г.П. Комунікативна компетенція молодших школярів та шляхи її реалізації у початковому курсі української мови	16
Шевчук Т.Б. Лінгвоукраїнознавчий компонент нового змісту навчання та його реалізація на уроках рідної мови	22
Груба Т.Л. Формування комунікативних умінь у процесі вивчення лексикологічного матеріалу	28
Пономарьова К.І. Синоніми як засіб увиразнення мовлення молодших школярів	33
Артемова О.І. Проективна модель розвитку креативного мовлення молодших школярів.	38
Мартиненко В.О. Особливості літературного розвитку молодших школярів	44
Іванова Л.І. Мовленнєва діяльність учнів на уроках читання	47
Фанок Г.Г. Лінгвістичне коментування на уроках читання в початкових класах	50
Шута Н.І. Розвиток комунікативних навичок на уроках української мови (читання)	53
Василюк В.І. Наступність і перспективність у формуванні комунікативної компетенції молодших школярів	56
Ветрова С.І. Реалізація діяльнісного компоненту нового змісту навчання української мови (2-й клас розділ “Слово”)	59
Меркотан Л.І. Розвиток комунікативних здібностей учнів молодших класів в контексті Розвиваючого навчання за системою: Д.Б.Ельконіна–В.В. Давидова	62
Прищепа О.Ю. Взаємозв’язок графічної навички письма з орфографічною грамотністю	64
Яков’юк З.С. Швидкісне каліграфічно-грамотне письмо – запорука успішного формування писемних комунікативних навичок	67
Якимчук Р.І. Звукова культура мовлення першокласників	69
Маліновська Н.В. Формування комунікативної компетентності у дитини-дошкільника	71
Терешко Л.В. Психологічні особливості розвитку мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку	76
Сорокіна О.І. Театральна педагогіка як один із засобів реалізації комунікативної спрямованості уроків української мови	80
Гетманчук Н.О. Використання тексту в процесі формування мовленнєвої особистості майбутнього вчителя.	83
Лесняк Н.В. Комунікативне спрямування уроків образотворчого мистецтва.	86
Космацька О.А. Формування духовності учнів на уроках української словесності в загальноосвітній школі.	90
Мороз Л.В. Використання логіко–сміслових схем і мовних кліше для аргументованого висловлювання в дискусіях.	93
Таборовець Л.М. Лінгводидактичні основи методики вивчення дієслова на заняттях словацької мови в україномовній аудиторії.	98
Романюк О.М. Деякі особливості вивчення мов: характер мови і народу. Поняття мовної особистості.	104
Гоголь Н.В. Розвиток емоційно-оцінісного досвіду молодших школярів на уроках читання.	107
Сергєєв О.В., Тищук В.І. Концептуальні засади діагностики якості підготовки спеціалістів у вищій педагогічній школі.	112
Янцур М.С. Роль і зміст методичної підготовки фахівців з професійної орієнтації	123
Гордій Н.М. Проблемний підхід до викладання психолого педагогічних дисциплін у вищій школі.	131
Столинськи З. Техническое обучение в начальном образовании.	134
Заремська Н.І. Емпантійна педагогіка як важливий аспект проблеми гуманізації освіти.	137
Янцур Л.А. Проблема дитячої художньої творчості.	142

Кузьминець Н. Етнопедагогічні основи гуманізації виховання в Чехії й Словаччині.	145
Середович В.В. Посилення пізнавальної активності молодших учнів на основі поєднання навчання з образотворчою діяльністю.	150
Лучкіна Л.В., Демидчик Г.С. Розвиток мовленнєвої особистості майбутнього вчителя технічного фаху в процесі вивчення мовного курсу.	153
Назарчук А.А. Особливості військово-професійної орієнтації старшокласників в сучасних умовах.	159
Столинський З. Формирование основ предприимчивости как одна из целей профессионального обучения в Польше.	162
Білоус І.П., Тишук В.І. До перспективи використання інноваційних технологій у вищій школі України.	164
Піддячий М.І. Професійна консультація учнів старших класів загальноосвітніх закладів в умовах МНВК.	168
Відомості про авторів.	174

НАУКОВЕ ВИДАННЯ**Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти****Збірник наукових праць****НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ****Випуск 18**

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Шевчук Т. Б.

Технічний редактор Курченко Н. Б.

Комп'ютерна верстка Рахманова Л. О.

Здано до набору 25.12.2001 р. Підписано до друку 28.02.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк
різографічний.

Ум. друк. арк. 20,65. Обл. вид. арк. 21,32. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83**О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. — Рівне: РДГУ, 2002. — 177 с.**

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20